

Tabu

Cyril Mrázek

Nic.

Nestane se vůbec nic. Vlastně si myslím, že byste to měli udělat. Ale neočekávejte, že se něco stane. Nebo naopak nestane. Nestane se totiž vůbec nic.

Ale správná otázka by měla znít: Jste na to připraveni? Ne na to, co chcete udělat, ale na to, že se nic nestane. Jste připraveni na nic?

Ať už si výraz „tabu“ vykládáme jakkoli, je přinejmenším pozoruhodné, kolik intelektuálního úsilí věnovali prakticky všechny nám známé společnosti otázce, co vlastně je incest a proč ho dělat, nebo nedělat. Z kolika filozofických pojednání a úžasných literárních děl bychom se dnes mohli těšit, kdyby naši předchůdci věnovali tolik pozornosti i jiným transgresím. Když se nad celou věcí zamyslíme, intelektuálové minulosti se nám zcela trestuhodně příliš neobtěžovali vysvětlit, co je tak špatného na fekáliích a proč je nemáme jíst. Obdobně nám schází drama o zániku thébského vládnoucího rodu, které by sublimovalo tíživou vinu po pohlavním styku s mrtvolou, nebo domácím zvířetem. Takto se můžeme intelektuálně těšit téměř výhradně jen z incestu.

Snadno ale také můžeme dospět k názoru, že otázce milostných a sexuálních vztahů se svými příbuznými věnujeme až příliš velkou pozornost a přikládáme až moc velkou váhu. Středověký výklad vcelku jednoduchých biblických zákazů a poměrně jasně psané římské legislativy dosáhl v tomto ohledu až groteskních proporcí, když doboví vzdělanci narazili na sérii (a to je třeba uznat) poměrně zajímavých otázek. Mají se stupně příbuzenství počítat podle generací, nebo čistě podle vztahů plození. Jsme tedy stejně tak příbuzní se svými sourozenci, jako s prarodiči? Když je náš bratranec přes dvě kolena už dostatečně vzdáleným nápadníkem, měla by stejná logika platit i pro sestru naší prababičky? A co nebiologické rodinné svazky? Nebudeme si přece brát vdovy po našich synech!

Zvídaví středověk se tak rozhodl jít maximalistickou cestou a zakázat styk s co největším okruhem biologických, přivdaných, ale i v dobové terminologii „spirituálních“ příbuzných. Tato pravidla vás připoutala, ale zároveň i odstrčila od doslova stovek lidí, většinu z nichž jste ani neznali, natož tušili o vašem společném svazku. Jinak velice vzácný incest měl tak nedozírný společenský dopad. Královské rody si vedly rozsáhlé genealogie, pomocí kterých se zbavovali již nepohodlných dynastických aliancí. Tato rozvodová hra, plná intrik a úplatků, mezi církevními a sekulárními elitami trvala stovky let a uvrhla Evropu hned do několika krvavých válek. A za to všechno mohl pouhý incest!

Nebo vlastně nemohl! Celý tento složitý systém totiž vznikl bez jakýchkoli větších známek tohoto „hříchu“ v samotné společnosti. Síla incestu tak, zdá se, spočívá právě v jeho nepřítomnosti. Moderní myslitelé v tomto ohledu zašli ještě dál. Rousseau a po něm i Freud a Claude Lévi-Strauss dospěli k závěru, že zákaz incestu stál na počátku samotné lidské

civilizace. Psychoanalytici (jako Freud) a antropologové (jako Lévi-Strauss) se tak vypravili do nejbližších koutů světa a nejhlubších zákoutí lidské mysli, aby našli zdroj tohoto... nic.

Jejich objevy jsou do dnes dechberoucí, ale i oni narazili na problém svých středověkých intelektuálních předchůdců. V hlubině této nepřítomnosti se skrývalo... nic. Filozofky si tak nemohly nevšimnout, že antropology zajímají především imaginární možnosti sňatku mezi sourozenci, bratřenci, sestřenicemi, tetami a strýci, zatímco psychoanalytici se zabývají symbolickými sexuálními vztahy mezi rodiči a jejich potomky. Obě skupiny se v těchto snahách zároveň ve svém jádru zabývají stejnou a vyloženě filozofickou otázkou zákazu a jeho porušení. Proč tomu tak teda vůbec říkat! Zakázali jste mi ten váš „incest“, abych si nevzal svou sestru, nebo abych nepodvedl svého otce? Těžko udělám oboje najednou...

Poetická záležitost

Nejspíš vás také překvapí, kolik pro vás významných narativů z minulosti má motiv incestu přímo v jádru své zápletky. Oidipus rex je skutečně jen špičkou ledovce. Asi tušíte, že i král Artuš ve svých renesančních zpracováních zemřel v duelu společně se svým incestním synem. Již méně známým faktem je, že protagonista Písně o Rolandovi svým heroickým činem zachránil armádu Karla Velikého, svého incestního otce. Ale nejspíš netušíte, že princezna se zlatou hvězdou na čele v původních francouzských vyprávěních neutekla před svým bezohledným nápadníkem a senilním otcem, ale před králem, který tak miloval svou umírající ženu, že jí nad smrtelnou postelí slíbil, že se ožení jen se stejně krásnou nápadnicí (jak poetická, nicméně i naprosto bizarní přísaha!). Svě matce se celkem předpokladatelně podobala právě jejich krásná dcera.

Tato významná literární díla mají jeden zásadní společný aspekt. Incest je jejich poetickým jádrem, které je dává do pohybu, nicméně ale vlastně nemá pro události v příběhu naprosto žádný praktický význam, jak ostatně můžeme vidět o každých Vánocích na případu naší pronásledované princezny v myším kožíšku. Proto, jak řekl Shelley, je incest vždy velmi poetickou záležitostí. My si ale tento výrok musíme vykládat ještě radikálněji! Incest v těchto příbězích není doslova ničím jiným než jejich poetickým aspektem.

Nikoli praktické, ale poetické důsledky incestu ve vyprávění jsou také zcela grandiózní. Oidipovo blouzení světem ve slepotě, a především zkáza jeho dvou potomků nejspíš inspirovaly renesanční katarzi, kterou skončil artušovský cyklus. Poslední rytíř (přeživší incestní občanskou válku) vrátil meč do jezera a ukončil tak celý mýtický věk kulatého stolu. Celý narativ ale nemusí být tak přímočarý. Středověk se pokusil z této tragédie zakončené katarzí vymanit a vymyslel vlastní narativ, ve kterém incest naopak končí božím zásahem a transcendencí našich incestních hrdinů. To je samozřejmě případ Rolanda, který má svou heroickou smrtí a s pomocí andělského vnuknutí odstartovat znovudobytí Španělska. Ještě příhodnějším příkladem je ve středověku velmi známý příběh o (fiktivním) papeži Řehořovi. Mladý rytíř vychovávaný rybářem se dozví o svém vznešeném původu, ale zároveň o i jeho temné stránce. Je produktem pervertované sourozenecké lásky. Na své očištění rytířské výpravě ale sám nalezne zdánlivě ctnostnou lásku, jen aby se ukázalo, že hříčkou osudu jde opět o jeho matku/tetu. Po odhalení této kruté pravdy odejde umřít na holou pobřežní skálu, kde ho ale Bůh udrží při životě, aby ho zde pomocí jeho vnuknutí mohli nalézt zbožní preláti, zoufale hledající budoucího papeže.

Úžasné! Vzpomínáte si na můj sarkastický úšklebek, že incest ve skutečnosti neexistuje, protože člověk nemůže mít milostný vztah zároveň se svým sourozencem a rodičem. V Řehořově osobě se snoubí vina za oboje. Poezie znovu překonala skutečnost a vytvořila pravý incest!

Savoir l'aimer

Sex je extrémně imaginativní, plný přetvářky a předstírání. Na tom ale není nic špatného. Přece se nechcete milovat s člověkem, který se ani nesnaží nic předstírat. Lidé tak často mají „animální sex“ plný škrábání, vrčení a podobně. To je ale paradoxně pravý opak „přirozeného“ sexu, který můžete pozorovat v přírodě. Pár rychlých přírazů a konec. Možná se tak bojíte, že chvíli vašeho incestního vzrušení naruší nějaké vzpomínky na společnou rodinou minulost. Chyba! Právě těmito intimním momentům musíte dát volný průchod.. Co lépe prolomí nejistotu, než když řeknete svému bratranci, jak pěkně vás v mládí doprovázel do školy a vy byste teď ráda, aby se podobně postaral o váš klitoris.

Této poetiky v jádru incestu jste si nejspíš už všimli, pokud sledujete kvalitní porno. (Pseudo)incestní scény z žánru stepmom/dad jsou ty vůbec nejbohatší na dialogy. Jednotlivé postavy stráví celé video vysvětlováním svého vřelého vztahu, který se transformoval do pohlavního styku. Představte si temnou grotesknost porna, kde si na začátku postavy pouze řeknou, že jsou příbuzní a po zbytek snímku se o nich už nic nedozvíte.

Možná tak právě živě diskutujete se svým intelektuálním bratrancem o mém textu. Vážně není důvod to neudělat, ale nástrahou incestu je právě fakt, že se nakonec nic nestane.

Proč (ne)?

Jacques Lacan se tak svých studentů a studentek ptal, jestli jsou připraveni na smrt. Nemyslel tím, ale symboliku vyrovnávání se s umíráním, ani imaginaci světa bez vás a vašich vztahů k ostatním. Myslel tím pouze čistou surovou smrt a nic víc.

Nic.

Ptám se vás proto: Jste připraveni udělat něco tak poetického a zjistit, že to nemá naprosto žádný význam? Žádný Oidipus, Artuš, Roland... prostě nic.